

persbericht 17 september 2009

Aanbestedingen op slot; jonge architecten kansloos **Aanbestedingen architectendiensten 3^e kwartaal 2009**

17 september 2009 – Op basis van de inventarisatie en analyse van de aanbestedingen voor architectendiensten signaleerde het Steunpunt een alarmerende daling van het aantal aanbestedingen aan het eind van het tweede kwartaal van 2009. Tegen de verwachtingen in kende het aantal aanbestedingen een onverwachte opleving tijdens het zomerreces om medio augustus opnieuw een duikvlucht te nemen tot een bijzonder laag aantal aanbestedingen waarvoor de aanmelding nog openstaat. Daar komt bij dat de gestelde minimumeisen weer fors gestegen zijn. Ook is een opvallend hoog aantal procedures voortijdig gestruikelde om vervolgens aangepast heraanbesteed te worden. Het Steunpunt constateert op basis van de aanbestedingen in het derde kwartaal dat de situatie zorgwekkend is. De aanbestedingen voor architectendiensten zitten muurvast en jonge en kleine architectenbureaus komen er niet aan te pas.

Meer eisen, minder opdrachten

Ook deze zomer hielden aanbestedingen voor architectendiensten de gemoederen verhit. Een aantal procedures struikelde voortijdig of eindigde voor de rechter. De BNA kwam met een alarmsignaal: 80% van de aanbestedingen voor architectenopdrachten verloopt onregelmatig. Dit bericht werd massaal opgepikt door de media en leidde zelfs tot vragen in de Tweede Kamer. Op basis van haar inventarisatie kan het Steunpunt dit beeld onderschrijven. In het derde kwartaal (6 juli - 17 september 2009) trof het Steunpunt opnieuw in meerdere gevallen buitensporige eisen aan.

In totaal heeft het Steunpunt in het derde kwartaal 26 aanbestedingen voor architectendiensten geregistreerd. De gestelde eisen zijn fors hoger dan het vorige kwartaal. Een omzetteis van € 1.000.000 of meer was dit kwartaal eerder regel dan uitzondering. Vaak werden de financiële minimumeisen gekoppeld aan bewijsmiddelen als een accountantsverklaring en/of resultatenrekening. De meeste architectenbureaus zijn wettelijk echter niet verplicht deze op te nemen in het jaarverslag; een aantal architectenbureaus is überhaupt niet verplicht een jaarverslag te publiceren. Hiernaast kwam het Steunpunt enkele buitensporige eisen ten aanzien van beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen tegen. Ook de ervaringscriteria blijven een probleem. De meeste aanbestedende diensten waarden ervaring uitsluitend kwantitatief. Dit alles betekent een zeer grote administratieve last voor gegadigden én de aanbestedende dienst.

De onverwachte zomerdrukke leidde tot specifieke problemen: geïnteresseerde architectenbureaus kampten met onderbezetting en voormalige opdrachtgevers waren onbereikbaar voor de ondertekening van de tevredenheidsverklaring. Bovendien bleken procedures incidenteel slecht voorbereid. Eind juni/begin juli werden vijf procedures stopgezet om vervolgens in aangepaste vorm heraanbesteed te worden.

Algemene consequentie: aanbestedingen op slot

Veel aanbestedende diensten houden nauwelijks rekening met de gevolgen van (te) hoge eisen. De onderbouwing van de eisen heeft doorgaans dezelfde strekking: de eisen zijn ingegeven door de zekerheidswens van de opdrachtgever en zijn toelaatbaar omdat zij binnen de (maximale) grenzen van wet en jurisprudentie blijven. De vraag is of toelaatbaar ook redelijk en wenselijk is. Hoge eisen sluiten in de regel geschikte architecten bij voorbaat uit. De keuze wordt beperkt en de concurrentie wordt mogelijk beperkt. Als de eisen achteraf te hoog blijken te zijn, zodat geen of te weinig architecten zich kwalificeren, is de aanbesteding mislukt. Hiermee is geen van de partijen gebaat.

Hoge eisen betekenen bovendien een zware administratieve last, waardoor ondernemingen met onverhaalbare kosten blijven zitten. Te verwachten is dat deze kosten op termijn zullen worden doorberekend, waardoor de aanbestedende diensten de rekening voor het huidige aanbestedingsbeleid alsnog moeten betalen.

Te verwachten is ook dat de problemen volgend jaar toenemen. Nu al kampen veel bureaus met een forse afslanking van de orderportefeuille. Als de huidige tendens van minder opdrachten en zwaardere eisen zich voortzet, zal het aantal architectenbureaus dat zich op basis van de resultaten over 2009 kan kwalificeren voor aanbestedingen sterk teruglopen.

Specifieke consequentie: jonge architecten kansloos

Vrijwel uitsluitend bureaus met een aanzienlijke personele capaciteit, hoge omzetten en een uitgebreide portfolio blijken in staat te zijn zich te kwalificeren voor Europese aanbestedingen. Startende, jonge en kleine architectenbureaus worden feitelijk meestal bij voorbaat uitgesloten. Het Steunpunt komt deze partijen nauwelijks tegen onder de geselecteerde gegadigden van aanbestedingen in 2009. Bij de gepubliceerde gunningen in 2009 komen zij er geheel niet aan te pas.

Structurele uitsluiting van jonge en kleine architectenbureaus is het gevolg van de wijze waarop aanbestedende diensten en hun adviseurs met het Europese regelgeving omgaan. Het grootste probleem is wellicht dat geschiktheid en kwaliteit, *kwantitatief* worden beoordeeld. Bijvoorbeeld, door de bureau capaciteit te meten in het aantal medewerkers, ervaring in het aantal vergelijkbare projecten, cv's in aantal jaren werkervaring enzovoorts. Dat is een structureel probleem. Het kwantitatief beoordelen van de financiële situatie en ervaring met soortgelijke projecten levert niet per definitie de beste architect voor de opdracht op. Een intellectueel creatieve dienst kan niet afgedwongen worden met cijfermatige eisen. Meer ruimte voor beoordeling op kwaliteit, in plaats van overwegend kwantiteit, levert waarschijnlijk winst op voor opdrachtgever en architect. Het beoordelen op kwantiteit vereist geen bijzondere deskundigheid en kan snel worden gedaan. Echter, het beoordelen op kwaliteit vereist de aanwezigheid van vakmatige beoordelaars in de beoordelingscommissies. Dat is geen vanzelfsprekendheid in de praktijk.

Gebrek aan doorstroming en vernieuwing van de architectenbranche kan op termijn een negatieve uitwerking hebben op het Nederlandse architectuurklimaat. Daarom is van belang dat meer aanbestedende diensten zich sterk maken voor een kwalitatieve beoordeling van talent. Minimumeisen dienen afgesteld te worden op de praktijk van het architectenbureau in plaats van abstracte boekhoudkundige of juridische normen.

Informatie

www.ontwerpwedstrijden.nl
michel geertse, michel.geertse@arch-lokaal.nl